

Borsi-Kálmán Béla

## BÚCSÚ A „SZÜRKE EMINENCIÁSTÓL”

Lőrincz Csaba (1959–2008) emlékére

**A** mikor az emberfia időnap előtt „megtér Teremtőjéhez”, vagy – ahogyan a másik ünnepélyes közhely állítja: futását elvégzi, evilági életútját váratlanul (?) befejezi –, egy röpke *pillanatra* mindenki elcsöndesedik.

*Szegény Csaba* – mondják, írják is – vagy csak együttérzően gondolják az emberek.

Barát, sors- vagy nemzedéktárs, kolléga, ellenfél – sőt, ellenség is. Bár nem tudok róla, hogy Lőrincz Csabának lettek volna rosszakarói. Túlságosan kifinomult, empatikus lény volt ahhoz, hogy akárkit megbántson, megsértsen. Indulatokat persze ő is gerjesztett, talán, nagyritkán még sebeket is osztott-okozott, hiszen kemény és következetes volt elveiben és vitastílusában.

De csak nyíltan, szemtől szemben, sohasem oldalvást, rézsútosan, netán hátulról, méla lesben. Nem: egyenesen, mindig a partner szemébe fúrva éles, szürke tekintét.

Igen, jellegzetes, okos, kékesszürke, fürkésző szeme volt, világosbarna hajába hamar ősz szálak vegyültek, aztán, nagyon korán, szürke lett az is, akárcsak öltözéke: pulóver és farmer a hétköznapiokon meg a *Pro Minoritate* szerkesztőségében, elegáns öltöny a Külügyminisztériumban, aztán a Parlament Külügyi Bizottságának apró, félreeső irodájában. Mert így múlt el *magyarországi* élete: mindig a változás, változtatás, jobbítás *hitében*, a valóságos nyugat-európai típusú *polgári Magyarország* megteremtésének *reményében*.

Ahhoz a nemzedékhez tartozott, s amaz társadalompolitikai elveket, célkitűzéseket vallotta, amelyeket – egyre több negatív mellézköngével, sőt rosszindulattal – „Fidesz-közelinek” neveznek honunkban. Igen, az volt, ott találjuk az első sorokban a Fidesz alakulása-kijegecesezése mámoros éveiben; testközelből ismerte a vezérkart, sokan vallják közülük ma is barátjuknak. A belső körbe, az „első csapatba” azonban nem került, talán nem is kerülhetett be, hiszen született *kívülálló* volt. S nem elsősorban azért, mert *kívülről*, egy, még a kádárkori magyarországinál is ride-

gebb, ellenségesebb környezetből, a Székelyföld szívéből érkezett, majd a történelmi Erdély székhelyén, Kolozsvárt szocializálódott.

Nem, gyanítom, hogy inkább alkataból, személyiségéből következően. Hiszen mélyebben érzett és árnyaltabban gondolkozott, mint nemzedéktársai, kollégái, barátai elsöprő többsége – már csupán azért is, mert filozófia szakon végzett a Babeş–Bolyai Egyetemen, első közéleti tapasztalatait pedig a LIMES-Kör Ceausescu titkosrendőrsége által árgus szemekkel figyelt(etett) titkos találkozóin szerezte: Sepsiszentgyörgyön, Kolozsváron, Bukarestben.

Életének e korai, meghatározó korszakáról nagyon keveset beszélt, még a hasonzorúeknek, a szintén Erdélyből a megkisebbedett „anyaországba” sodródott sors társaknak sem. Általában is szűkszavú, szófukar ember volt, ritkán nyílt meg, úgyszólván harapófogóval kellett minden valamire való értesülést, élettényt kihúzni belőle.

Ez egyfajta rejtélyességet kölcsönzött alakjának. Ugyan ki tudja például családtagjain s néhány szentgyörgyi rokonán, iskolatársán kívül, hogy apai ágon elszékeltesedett szászok ivadéka, ráadásul a legkeményebb, legpuritánabb ágból, az unitáriusok gyülekezetéből. S azt még kevesebben sejtik, hogy ugyancsak idejekorán, iszonyú kínok közepette elhunyt édesapja noha százszázalékos *magyarnak* nevelte fiait, pislákoló szász öntudatából azért annyira futotta még, hogy *németül*, csaknem anyanyelvi szinten mindkettőjüket megtanította.

Ez, a két-, majd háromnyelvűség az egyik titka Lőrincz Csaba „europээр” kitekin-tésének, intellektuális nyitottságának. Annak a *látszólagos* ellentmondásnak, amelyet csak nehezen ért a dunántúli vagy pest-budai magyar: miként lehetséges szinkronba kerülni az Isten háta megett Szentgyörgyön, Kovásznán vagy Nagybányán a legmodernebb nyugat-európai és tengerentúli eszmei és politikai irányzatokkal. S innét fakad az áttelepültek szinte áthidalhatatlan dilemmája is: hogyan lehet(ne) elfogadtatni az önhibájukon kívül ingerszegényebb környezetből származó magyarországiakkal, hogy az általuk is bonyolultnak érzékelt világ *a valóságban* még összetettebb, sokrétűbb, százféle, általuk kevésbé ismert színben ragyog? Merthogy Erdélyben a „magyar igazság” mellett, azzal párhuzamosan van (legalábbis volt) egy szász, és – *horribile dictu* – létezik egy „román igazság” is.

Lőrincz Csaba mindezt „zsigerből”, ösztönösen tudta, aztán – még *odaát* – apránként meg is tapasztalta. S kifinomultságából eredően nagyon gyorsan felmérte: Magyarországon úgy válhat méltóvá talán legkedvesebb írója, Hermann Hesse tanításához, úgy találhatja meg legbiztosabban önmagát, úgy érheti el önmagában (legbensőbb értékeiben) való megszilárdulását, ha társai, szűkebb és tágabb környezete – *házája* – számára a *leghasznosabbá* válik.

Így lett belőle több mint két évtizeden át a Fidesz külpolitikai tanácsadója. Háttér-ember, az, aki a tájékoztató anyagokat megírja, a belső elemzéseket elkészíti, koncepciót – *státusztvényt* – érlel s azt a legapróbb részletekig ki is dolgozza, közért-

hető nyelven meg is fogalmazza. S ha kell – most egy kedvenc szófordulatát fogom búcsúzóul idézni – keményen, állhatatosan – de sohasem bántóan – *érvel mellette*. Igazi, hamisítatlan „szürke eminenciásként”.

Holott minden volt, csak nem szürke, közepszerű; ellenkezőleg: ragyogó intellektusú politikai elemző, mélyen érző ember, igazi *gondolkodó* volt...

De itt és most, a búcsú pillanataiban valami *másról*, kevésbé felemelőről is *kell* beszélni! *A mi felelősségünkről*, mindannyiunkéről – *kivétel nélkül* –, akik itt Istenhözad végett egybegyűltek-egybegyűltünk: Lőrincz Csaba negyvennyolc és fél évesen itt hagyott bennünket. Nem futamodott meg, nem önkezével vetett véget fiatal életének, nem menekült hitvány, önpusztító és önfelmentő alkoholizmusba.

Nem, sokkal rosszabb történt, kimondani is szörnyű: Lőrincz Csaba, nemzedékének egyik legtehetségesebb tagja, s erkölcsileg minden bizonnyal legrokonszenvesebb alakja LASSÚ TŰZÖN ELSZENYVEDT!

*Mi* hagytuk csöndesen meghalni, elsorvadni; *mi*, a barátai, munkatársai nem figyeltünk eléggé tétova jelzéseire! *Mi* nem küldtük időben orvoshoz, *mi* nem kényeszerítettük, hogy vonuljon pár hétre-hónapra szanatóriumba, utazzék külföldre, gyógyíttassa megfáradt testét – és főként lelkét! *Mi* háritottuk el egyre erőtlenebb, hitezegett telefonhívásait egy-egy kávéra, ritkuló összejövetelre, közös vacsorára...

Nem folytatom, az önvizsgálatot *magunknak* kell *magunkban* elvégezni. Magyarázat, ürügy sok ezer akad. *Mentség(ünk)* viszont *nincs*. S még csak az sem lehet igazi vigasz számunkra, hogy mindnyájan *egyedül* születünk és egyedül, *magányosan* halunk meg! No de ennyire, ilyen ijesztően elhagyatva? Magányos pusztai farkasként – amikor pedig kurtára szabott életét *maradéktalanul* a már csak a képzeletben létező (virtuális) *magyar nemzet* – a két haza – önzetlen szolgálatában töltötte valaki?

CSABA, LEGYEN NEKED KÖNNYŰ A FÖLD! HA MÁR SORSOD NEM LEHETETT AZ!

Számunkra pedig maradjon elröppent **ÉLETED** mindörökké egy óriási felkiáltójel: **MEMENTÓ!**

Zugló, 2008 Húsvétján